

Cultureel manifest

Opgesteld in het voorjaar van 2011
als opmaat voor de Cultuurnota Haren 2011
door:

Culturele Raad Haren

Culturele Commissie Basisonderwijs Haren

Bibliotheek Haren

't Clockhuys – Centrum voor Kunst & Cultuur

INHOUD

1. Inleiding
2. Visie kunst & cultuur in Haren
3. De ‘maat van Haren’
4. Kernfuncties bij de 3 pijlers van de culturele infrastructuur in Haren
5. Samenwerking van de 3 pijlers
6. Culturele infrastructuur in landelijk perspectief
7. Waar staat Haren?
8. Aandachtspunten 2011 en verder

Bijlage: Samenvatting cultuurdebatten 2003 en 2007 & opzet cultureel manifest 2011

1. INLEIDING

In 2003 en in 2007 hielden we een cultuurdebat met als doel: helderheid scheppen omtrent de stand van zaken m.b.t. kunst & cultuur in de gemeente Haren en van daaruit aandachtspunten voor de komende jaren formuleren. De debatten, de daaruit voortvloeiende contacten en de uitwerking van de aandachtspunten hebben inmiddels veel opgeleverd. We mogen trots zijn op wat er in een kleine gemeente als Haren op het gebied van kunst & cultuur voorhanden is.

In 2011 houden we geen cultuurdebat. Er is vanaf najaar 2010 namelijk veel onduidelijkheid m.b.t. beoogde ombuigingen. Het college geeft in haar manifest van 2010 aan dat ze ‘de culturele infrastructuur wil herijken’, het is niet duidelijk wat we daaronder moeten verstaan. Daarbij is er zoveel verschoven in de samenstelling van het bestuur van de gemeente dat we gekozen hebben een ‘cultureel manifest’ op te stellen, waarin we de huidige culturele infrastructuur beschrijven. Evenals bij de cultuurdebatten in het verleden geven we daarbij aandachtspunten voor de komende jaren aan.

Na een aantal voorbereidende gesprekken met het culturele veld stellen we vast dat de clustering van - en de samenwerking in één gebouw door de Culturele Raad Haren, Bibliotheek Haren en ’t Clockhuys-Centrum voor Kunst & Cultuur essentieel zijn voor de culturele infrastructuur. Deze 3 pijlers vormen de kast van de ‘Harener harmonica’, waar door ombuigingen wellicht minder lucht (budget) in gepompt zal worden, maar die in tact moet blijven (ook voor het moment dat er weer voldoende lucht zal zijn).

Dit cultureel manifest, dat in stappen d.m.v. overlegondes in de Dickensroom alsmede online via reacties op www.clockhuys.com tot stand kwam, kan als uitgangspunt dienen voor de cultuurnota die in het voorjaar van 2012 gereed zal zijn.

Culturele Raad Haren Gaby Poell, Marijk Uri, Tineke Bloemerts, Henk Boomker,
Jos Stroomer, Geert Christians, Hein Bekenkamp en Jan Boland

**Culturele Commissie
Basisonderwijs Haren** Marijke Boon

Bibliotheek Haren Doeke Sijens en Hilde de Ruiter

’t Clockhuys-CKC Henk Jan v.d. Heuvel, Hennie Maring en Richard Bakker

2. VISIE KUNST & CULTUUR IN HAREN

De visie met betrekking tot kunst & cultuur in Haren luidt:

De gemeente Haren vindt educatie en participatie met betrekking tot kunst en cultuur van belang voor het welbevinden van haar inwoners en streeft naar een efficiënte culturele infrastructuur die past bij 'de maat van Haren'.

Deze visie is onverkort actueel.

3. DE 'MAAT VAN HAREN'

'De maat van Haren': Haren is een zelfbewuste gemeente op fietsafstand van de stad Groningen en hecht aan herkenbare, kleinschalige voorzieningen op het gebied van kunst en cultuur. De gemeente Haren streeft daarbij naar 'meer aanbod voor hetzelfde budget'. Om dat te bereiken is samenwerking, afstemming, informatievoorziening en het faciliteren van activiteiten van groot belang. De 3 pijlers ('t Clockhuys-CKC, de Culturele Raad Haren en Bibliotheek Haren) spelen bij dit alles een essentiële rol.

4. KERNFUNCTIES BIJ DE 3 PIJLERS VAN DE CULTURELE INFRASTRUCTUUR IN HAREN

't Clockhuys-CKC

- verzorgt een aanbod lessen en cursussen (met de daarbij behorende presentaties en exposities van leerlingen/cursisten) op het gebied van muziek, dans, theater en beeldende kunst;
- fungeert als basisvoorwaarde voor de culturele infrastructuur ('t Clockhuys-facilitair, gebouw + outillage);
- ondersteunt culturele activiteiten en festivals in de gemeente (know-how en inzet staf en docenten en hun netwerken).

De Culturele Raad Haren

- steunt en/of adviseert verenigingen, organisaties en personen die op cultureel gebied werkzaam zijn binnen de gemeente;
- bevordert het overleg en de samenwerking tussen de verenigingen, instellingen en organisaties onderling en met overheidsinstanties. Een belangrijk samenwerkingsverband is dat met het voortgezet onderwijs;
- stimuleert culturele activiteiten, begeleidt en ondersteunt initiatieven vanuit de Harense gemeenschap;
- neemt zelf initiatieven op cultureel gebied: de commissies (Podiumkunsten, Dorpskerkconcerten, culturele commissie Noordlaren, stichting Expertise Openbare Bibliotheek, Letteren, Open Ateliers, Exposities, Kunst - en Cultuurmarkt) zorgen voor een breed cultureel aanbod.

Bibliotheek Haren heeft als 'brede bibliotheek' vijf kernfuncties, die vanaf augustus 2010 in een nieuwe formule, de 'retailbibliotheek' worden verzorgd:

- kennis - en informatiecentrum;
- educatie (de bibliotheek werkt samen met en ondersteunt voorschoolse voorzieningen en onderwijsinstellingen m.b.t. basis- en voortgezet onderwijs in Haren);
- cultuur (de bibliotheek ondersteunt en faciliteert culturele activiteiten in de gemeente; door samenwerking met andere culturele partners, zoals de Culturele Raad Haren en 't Clockhuys-CKC, vervult de bibliotheek een podiumfunctie door het (mede) organiseren van en adviseren bij literaire en culturele activiteiten.);
- lezen literatuur (dit houdt o.m. in dat de bibliotheek leesactiviteiten organiseert gericht op verschillende doelgroepen; zo is de bibliotheek de laatste jaren actief in het opzetten, begeleiden en uitvoeren van projecten leesbevordering bij het voortgezet onderwijs bij alle vier scholen in Haren; de stichting Expertise (een commissie van de Culturele Raad Haren) initieert deze projecten en bewaakt de kwaliteit van de ingediende projecten in nauw overleg met de bibliotheek);
- ontmoeting en debat (de bibliotheek biedt een plek voor ontmoeting en debat; met name de Dickensroom fungeert als fysiek en virtueel 'centrum' hiervoor en zal dat in de toekomst nog meer gaan doen; zie ook www.dickensroom.nl).

5. SAMENWERKING VAN DE 3 PIJLERS

- Door clustering in één gebouw van en samenwerking tussen de 3 pijlers zijn meer en kwalitatief meer aansprekende culturele activiteiten te realiseren. Niet onbelangrijk daarbij zijn de (vrijwillige) inzet van een aantal zeer actieve inwoners, de inzet van elkaars netwerken en (last but not least) de saamhorigheid en het plezier bij de opzet en uitvoering van zowel kleine als grote activiteiten.
- Zowel apart als gezamenlijk ondersteunen de 3 pijlers de cultuureducatie in het basis- en voortgezet onderwijs.
 - Wat betreft het basisonderwijs mag de samenwerking met de Culturele Commissie Basisonderwijs Haren gerust uniek genoemd worden: de eigen bijdrage van 11 basisscholen, samengevoegd met een subsidie van de gemeente en inzet van medewerkers en budget vanuit de 3 pijlers leveren jaarlijks een 'Culturele kalender' op met activiteiten en voorstellingen voor alle basisschoolleerlingen in de gemeente.
 - Wat betreft het voortgezet onderwijs is er samenwerking bij gezamenlijke projecten van de onderwijsinstelling met de 3 pijlers (soms apart, soms gezamenlijk). Er zijn projecten met de commissies Expositie, Podiumkunsten en Letteren, waarbij soms (inhoudelijk d.m.v. workshops of facilitair) ondersteuning plaatsvindt door 't Clockhuys-CKC. Van de bibliotheek wordt daarnaast verwacht dat zij zich extra inzetten met behulp van het stimuleringsfonds van het Rijk.
- Bij het activeren van amateurkunst m.b.t. verenigingen en inwoners die zelfstandig met kunst en cultuur aan de slag willen, is er inhoudelijke en praktische samenwerking en ondersteuning. Wie een incidentele subsidie bij de gemeente aanvraagt, kan in principe rekenen op een gewillig oor bij een van de 3 pijlers, waarna in onderling overleg bekeken wordt welke pijler welke ondersteuning kan bieden. Denk hierbij aan:
 - inhoudelijke hulp bij het opzetten van een activiteit, bij het aanvragen van subsidie bij gemeente of provincie, bij de PR etc.;
 - praktische hulp in de vorm van kantoor- en overlegruimte bij de voorbereidingen, kopieerfaciliteiten, geluidsversterking, instrumenten, beamer + scherm etc.
- De 3 pijlers werken bij grotere plaatselijke evenementen ook samen met het lokale bedrijfsleven. Denk bijvoorbeeld aan de Kunst & Cultuurmarkt, Haren 850, de commissie Podiumkunsten e.d.

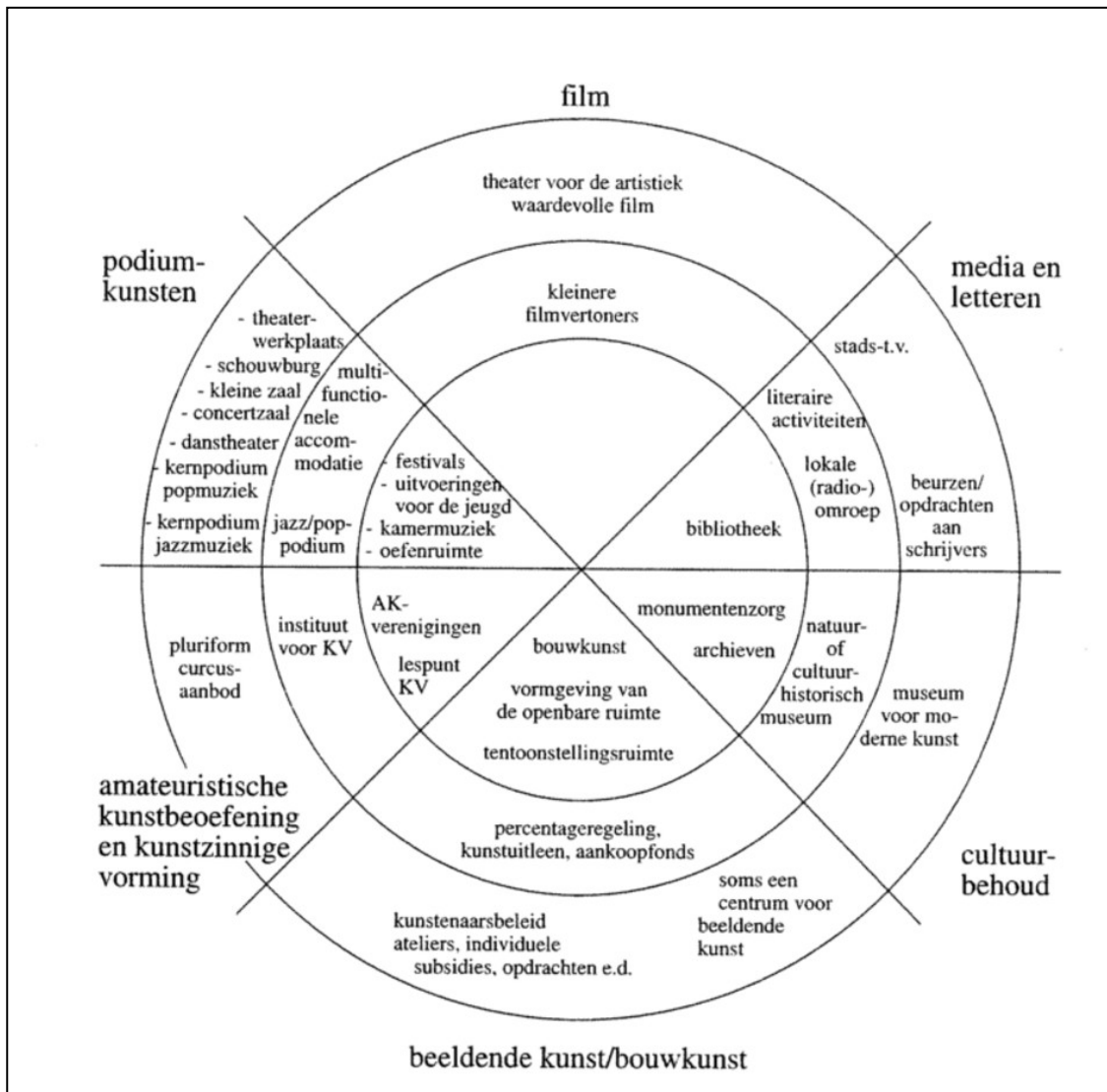
De samenwerking en afstemming tussen de 3 pijlers is van doorslaggevend belang voor de culturele infrastructuur van Haren. Deze samenwerking houdt enerzijds een onderlinge materiële afhankelijkheid in, anderzijds een immateriële wederkerigheid en levert vooral een meerwaarde op die essentieel is voor een kleine gemeente als Haren.

Zonder onderlinge samenwerking (waarbij ook de toegevoegde inzet van boekhandel Boomker+ genoemd moet worden) en ondersteuning zouden tal van specifiek Harense activiteiten zoals de Haardvuurverhalen, de Dickens lezing, exposities, concerten, de Kunst & Cultuurmarkt, de Culturele Kalender Basisonderwijs, de leesbevordering t.b.v. het voortgezet onderwijs geen doorgang kunnen vinden. Een recent voorbeeld van die samenwerking, voortgekomen uit het succesvolle project 'Haren 850', is de website www.verledenvanharen.nl, waarmee de Harener basisscholen een extra instrument in handen kregen om het cultuurhistorisch besef te vergroten. Het is zelfs de bedoeling om de site volgend schooljaar nog verder uit te breiden ten bate van de onderbouw van het Harense voortgezet onderwijs.

6. CULTURELE INFRASTRUCTUUR IN LANDELIJK PERSPECTIEF

In het Handboek Cultuurbeleid ('s-Gravenhage: VUGA. - Deel 1, hoofdstuk 8.2) schrijft drs. C.H. Wijn over de verschillen tussen grote (meer dan 110.000 inwoners), middelgrote (40.000 tot 110.000 inwoners) en kleine gemeenten. Hij stelt vast dat de voedingsbodem voor kunst en cultuur in grotere steden beter is dan in kleinere en dat kleine gemeenten een andere culturele infrastructuur hebben dan middelgrote en grote gemeenten. Gemeenten beneden de 40.000 inwoners zullen andere culturele voorzieningen treffen dan gemeenten met (veel) meer inwoners. Daarbij moeten gemeenten allereerst uitgaan van de schaal die hen past.

Bij zijn beschrijving van voorzieningenniveaus geeft hij een cirkelvormig overzicht, waarbij de meest voorkomende (basis)voorzieningen bij kleine gemeenten in de binnenste cirkel staan:

Dit overzicht geeft houvast als we spreken over ‘de maat van Haren’ en biedt een uitgangspunt voor een goede balans in hetgeen we met betrekking tot kunst en cultuur in Haren (willen) hebben.

7. WAAR STAAT HAREN

Hoe staat Haren er (als kleine gemeente) op dit moment voor? Uitstekend ...! We bieden namelijk alles wat in de binnenste cirkel staat (waarbij de aantekening dat verenigingen voor amateurkunst net als in veel andere gemeenten minder floreren dan vroeger). Daarnaast bieden we onderdelen uit de middelste cirkel: er zijn kleinschalige filmvertoningen, (zeer veel) literaire activiteiten, er is een lokale omroep, een instelling voor kunsteducatie, een multifunctionele accommodatie, in elk dorp minstens een gelegenheid tot het inrichten van exposities, een cultuurhistorisch bezoekerscentrum en een hortus. Verder onderhoudt Haren culturele contacten met een gemeenschap in het Rwandese Kirambo. Deze ontwikkelingssamenwerking op plaatselijk niveau, die Haren sinds 1987 kent en ondersteunt via de Stichting Haren-Kirambo, maakt deel uit van het culturele bewustzijn, het culturele landschap van de Harense samenleving.

We moeten ons wel realiseren dat het feit dat we er uitstekend voor staan wel het gevolg is van:

- het gemeentelijk beleid met betrekking tot (ontwikkelkansen voor) de culturele infrastructuur;
- de in de afgelopen jaren opgebouwde samenwerking tussen de 3 pijlers;
- goed luisteren naar en inspelen op de markt.

Wat dit laatste betreft: Haren heeft een hoogopgeleide bevolking, die voornamelijk buiten de gemeente werkzaam is en ook behoorlijk internationaal gericht. Met de opgebouwde culturele infrastructuur weten we de inwoners te binden, maken we Haren tot een bijzonder aantrekkelijke gemeente om te wonen, kinderen/jongeren te scholen en oud te worden. Met name de oudere bevolkingsgroep is daarbij grotendeels afhankelijk van de lokale activiteiten.

8. AANDACHTSPUNTEN 2011 EN VERDER

- Clusteren We streven naar clustering van activiteiten van de verschillende commissies van de Culturele Raad Haren in voorjaar (rond de atelierroute), zomer (rond de Kunst & Cultuurmarkt) en winter (ronds de Dickenslezing). Dit geeft nieuwe inspiratie aan de programmering, levert spannende en onverwachte programmering op en bundelt tijdsinzet en budget wat betreft PR.
 - Verzilveren In 2010 vierde Haren haar 850 jarig bestaan onder het motto "Saamhorig". In de programmering heeft de cultuur daarbij veel aandacht gekregen. Het heeft geleid tot een aantal nieuwe initiatieven en vormen van samenwerking binnen de geledingen van culturele organisaties. In de komende jaren willen we die effecten 'verzilveren' door met minimaal dezelfde subsidie meer 'waar' te bieden.
 - Fondsen Naast sponsoring door het plaatselijke bedrijfsleven bij grote evenementen en incidentele subsidies (zoals aangevraagd bij de provincie en de gemeente voor speciale samenwerkingsprojecten), willen we de komende periode bekijken waar meeropbrengsten uit kaartverkoop te realiseren zijn. Ook onderzoeken we de mogelijkheden van andere fondsen die mogelijk voor onze activiteiten in te zetten zijn.
 - Open podia De open podia in 't Clockhuys worden steeds meer gebruikt en bezocht. We bekijken dan ook of we er meer dan 4 per seizoen kunnen programmeren.
 - Cultuurhistorie
 - Uitbreiden van de website www.verledenvanharen.nl naar de onderbouw van het voortgezet onderwijs.
 - Het bezoekerscentrum van het klooster Yesse markeert een historische plaats waar nog tastbaar, als een van de weinige plekjes in Haren, de middeleeuwse historie aanwezig is. De gemeente zal, mede op basis van de resultaten van het archeologisch bodemonderzoek in Essen in 2010, een beheersplan moeten schrijven in het kader van de Wet Archeologische Monumentenzorg, waarbij men rekening dient te houden met de historische betekenis van deze plek. 'Yesse' is een goed voorbeeld van nieuw te ontwikkelen activiteiten die het cultuurhistorisch besef van de Harener versterken. Activiteiten van de Harener Historische Commissie en bijvoorbeeld de Harener Historische Kring Old Go hebben daarin hun eigen inbreng. Het Historisch Platform Gorecht, waarin onder meer Yesse en Old Go participeren en dat tot doel heeft het cultuurhistorisch besef onder de inwoners van Haren, Hoogezand-Sappemeer en Slochteren te bundelen, is nog zo'n instrument. Ondersteuning vanuit de Culturele Raad Haren bij op te zetten activiteiten verdient nader onderzoek.
 - (Sociale) media
 - Er is momenteel nog geen centrale toegangspoort op het internet voor culturele activiteiten. Individuele instellingen hebben vaak wel een eigen site. De gemeentelijke portal brengt de geïnteresseerde naar de agenda www.cultuurinjebuurt.nl/haren.
 - Er wordt nog nauwelijks gebruik gemaakt van de sociale media (Hyves, Facebook e.d.) om de aandacht te vestigen op aanstaande evenementen. Die aandacht is nodig omdat de kranten steeds minder berichten op papier opnemen, maar alleen de eigen webpagina steeds vaker voor kleine berichten gaan gebruiken.
 - Er bestaat in Haren geen discussieforum over culturele zaken.
- In de komende periode zal tijd, creativiteit, samenwerking en geld nodig zijn om een geïntegreerde oplossing te vinden voor bovengenoemde manco's.

- Publiciteit
 - Amateurs en (gedeeltelijke) professionals doen steeds hun uiterste best maximale aandacht te vestigen op hun evenement. Het effect van die inspanningen wordt vergroot door afstemming en samenwerking. Met betrekking tot de afstemming is (naast www.cultuurinjebuurt.nl/haren) een goed begin gemaakt met de Cultuurgids, die sinds 2009 een overzicht bevat van de geplande activiteiten van september-september. Deze gids wordt uitgebouwd in samenwerking met 't Clockhuys en Torion.
 - Er dient te worden onderzocht of en hoe bestaande afzonderlijke mailadresbestanden kunnen worden samengevoegd en beheerd.
 - Wellicht zijn er ook kosten te besparen bij gezamenlijke inkoop van ontwerp en drukken van affiches. Dat zal worden onderzocht bij de organisatie van de komende festivals.
- Regiegroep

Sinds 2003 is er op regelmatige basis overlegd binnen de regiegroep cultuur (voorzitter Culturele Raad, locatiemanager Bibliotheek Haren, directeur 't Clockhuys-CKC en beleidsmedewerker cultuur van de gemeente). De regiegroep gaf gevraagd en ongevraagd advies aan de wethouder cultuur en stemde af wat betreft (grote) ontwikkelingen en samenwerkingsprojecten. We hopen deze vorm van regelmatig overleg tussen de 3 pijlers en de gemeente te kunnen continueren.

**Samenvatting
cultuurdebatten
2003 en 2007
&
opzet
cultureel manifest
2011**

“DURVEN DELEN” – opbrengsten cultuurdebat 2003

Visie

De visie op kunst & cultuur in de gemeente Haren werd na het cultuurdebat als volgt geformuleerd: *‘De gemeente Haren vindt educatie en participatie met betrekking tot kunst en cultuur van belang voor het welbevinden van haar inwoners en streeft naar een efficiënte culturele infrastructuur die past bij ‘de maat van Haren’.*

‘De maat van Haren’: Haren is een zelfbewuste gemeente op fietsafstand van de stad Groningen en hecht aan herkenbare, kleinschalige voorzieningen op het gebied van kunst en cultuur. De gemeente Haren streeft naar ‘meer aanbod voor hetzelfde budget’. Om dat te bereiken is samenwerking, afstemming, informatievoorziening en het faciliteren van activiteiten van groot belang.

Versterking van de culturele infrastructuur betekent dan ook:

- Een hechte(re) onderlinge samenwerking tussen de Culturele Raad Haren, de Openbare Bibliotheek en het Centrum voor Kunst & Cultuur Haren.
- (Meer) mogelijkheden voor hen die zelfstandig met kunst en cultuur aan de slag willen.
- Afstemming met de Hortus en de dorpshuizen als het gaat om inzet van ruimtes voor activiteiten en uitvoeringen.
- Samenwerking met de winkeliers en het bedrijfsleven als het gaat om grotere plaatselijke evenementen.

Aandachtspunten 2004 – 2007

Aandachtspunten voor binnen- en buitenschoolse cultuureducatie waren van 2004 tot 2007 voor CKC en CRH:

- Maatwerk voor de scholen als het gaat om aanbod voor de Culturele Kalender (CCBH).
- Ondersteuning van lessen t.a.v. de kerndoelen van de kunstvakken.
- De opzet van een Cultureel Netwerk Voortgezet Onderwijs.
- Het leggen van dwarsverbanden tussen binnenschools- en buitenschools aanbod.
- Verbreding en vernieuwing/aanpassing van het aanbod (vraaggericht werken).

Aandachtspunten voor de ondersteuning en versterking van de amateurkunst waren:

- Communicatie: informatie / agenda / website kunst & cultuur / centraal loket vraag en aanbod.
- Oefenruimten en werkplaatsen voor hen die zelfstandig aan de slag willen/kunnen.
- Open podia (’s zomers buiten);
- Versterking en afstemming aanbod kleine programmering theater/cabaret/muziek in ’t Clockhuys.
- Afspraken over mede/multifunctioneel gebruik ruimtes Clockhuys, dorpshuizen en hortus.
- Een werkkamer + databank en een timmer/opslagzolder voor amateurkunst in ’t Clockhuys.
- Een beter toegankelijke centrale tentoonstellingsruimte in ’t Clockhuys.
- Stimulansen voor de werkgroepen van de Culturele Raad Haren.
- Uitbreiding van samenwerkingsactiviteiten met de winkeliers en het bedrijfsleven.

“LIJN (20)11” - Opbrengsten cultuurdebat 2007

De visie en ideeën m.b.t. ‘de maat van Haren’ bleven onveranderd. In de loop van de jaren is gestalte gegeven aan:

- Intensivering van de samenwerking van de instellingen in ‘t Clockhuys.
- De website Uitinharen.nl.
- De Culturele Raad gaf zijn werkgroepen een nieuwe impuls.
- Er werd meer aandacht besteed aan culturele educatie in het basisonderwijs.
- Het CKC ging festivals ondersteunen.
- Er kwam een regeling voor subsidie aan incidentele activiteiten op het gebied van cultuur.

Tijdens het Cultuurdebat 2007 werd gescoord op resultaten. Hoge scores waren er bij:

- Meer activiteiten voor jongeren
- Ondersteuning vanuit CKC, CRH en gemeente
- Koppeling activiteiten met cultuurhistorische waarden
- Cultureel educatieprogramma basisonderwijs
- Ondersteuning amateurkunst door CKC (Cultshot, jongerenfestival)
- Subsidieregeling incidentele activiteiten cultuur, welzijn, zorg en sport

De Top 5 nieuwe ideeën

- Interdisciplinaire manifestatie bij sloop gemeentehuis
- Cultshot / popfestival / Feest van Haren
- Beeldentuin Hortus
- Expositieruimte (Hortus/raadhuis)
- Oefenruimte

“Cultureel manifest” in plaats van cultuurdebat 2011

Van het bestaande beleid, ingezet na het cultuurdebat van 2003, scoort in 2007 vooral de cultuur-educatie (lees: de samenwerking van de culturele sector met het basisonderwijs) hoog. De samenwerking van CKC, Culturele Raad, bibliotheek en andere partners in 't Clockhuys kan onverminderd op brede instemming rekenen. Ook jeugdcultuur en –festivals en de nieuwe subsidieregeling (incidentele subsidies) mogen als succesvol beleid worden aangemerkt. In 2009 is een oefenruimte gerealiseerd in 't Clockhuys, de bibliotheek heeft sinds augustus 2010 een nieuwe succesvolle formule: de 'retailbibliotheek'. Jeugd staat nog steeds hoog op de lijst van het nieuwe college. Samenwerking en eigen initiatief van inwoners om iets voor elkaar te krijgen blijven belangrijke items.

Het college van B&W stelt in haar manifest (begroting 2011) dat ze de culturele infrastructuur wil 'herijken'. Van belang is dan: wat houdt die culturele infrastructuur anno 2011 in en wat vinden we van belang om (mede ook gezien mogelijke ombuigingen) de komende jaren in stand te houden. We houden daarom geen cultuurdebat in 2011, maar werken in een aantal stappen toe naar een 'cultureel manifest', waarin we de actuele culturele infrastructuur beschrijven. Dit manifest kan als uitgangspunt dienen voor een (najaar 2011) te schrijven cultuurnota.